

Vroeg-opsporing om de hoek

DOOR HERMAN BALKENEDE,
SENIOR COMMUNICATIEADVISEUR
NEDERLANDSE DIABETES FEDERATIE

► **Steeds meer zorgverleners zien zich, samen met collega's uit de keten, als de 'gezonde spil' van de buurt of wijk waar men is gevestigd. Die positionering binnen de community brengt een gevoel van verantwoordelijkheid met zich mee voor het welzijn en de gezondheid van die mini-samenleving. Natuurlijk blijft de persoonlijke aandacht voor elke zorgvrager het uitgangspunt, maar er komt ook oog voor patronen en problemen die spelen op populatieniveau. Hoe ga je om met dat soort populatie-issues? Hoe benader je die moeilijk bereikbare groepen? In Rotterdam Feijenoord is die vraag beantwoord met de succesvolle interventie 'Vroeg-opsporing om de hoek', lokaal aangeduid als de Camper-Expeditie.**

De Camper-Expeditie is actief in Rotterdam Feijenoord, het stadsdeel aan de Nieuwe Maas, met onder meer de wijken Bloemhof, Hillesluis en Afrikaanderwijk. De wijken tellen veel bewoners van niet-westerse afkomst, zijn relatief jong en kennen veel armoede en werkloosheid. De bewoners ervaren een slechte gezondheid en de kennis over gezondheid is beperkt. Er is veel overgewicht en obesitas, zowel onder kinderen als volwassenen. 50-70 procent voldoet niet aan de norm 'gezond bewegen'. Het percentage mensen met diabetes is 80 procent meer dan verwacht en er is vaak sprake van een culturele barrière tussen zorgverlener en patiënt.

Verbinden

De omvang en diversiteit van de lokale gezondheidsproblematiek overstijgt het vermogen van de individuele zorgprofessional of -organisatie. Expeditie Feijenoord staat voor een gezamenlijke aanpak,

inspelend op de specifieke kenmerken van de community. De kracht zit in het verbinden. Inmiddels zijn meer dan veertig organisaties bij de Expeditie aangesloten, waaronder enkele zorggroepen, lokale ziekenhuizen, de gemeente, de GGD, het lokaal leefstijlaanbod en een zorgverzekeraar.

On the spot

Een van de speerpunten van Expeditie Feijenoord is vroeg-opsporing. Maar hoe ga je vroeg-opsporen als er überhaupt geen contact is, groepen moeilijk bereikbaar zijn? Het lokale Expeditie-netwerk, met onder andere Samen Eén In Feijenoord en de GGD, kozen voor de drastische oplossing om actief het contact te zoeken; door naar de mensen toe te gaan, on the spot, op locaties waar ze te treffen zijn. Er was een camper beschikbaar om dit plan uit te voeren en daarmee was de Camper-Expeditie geboren.

Interventie kwam ook aan de orde tijdens Nationale Diabetes Dag 2016 in de sessie 'Op Expeditie in Feijenoord!' met onder andere Teslime Can en Hafida Boukayoua, voorlichters gezondheid in de wijk Feijenoord te Rotterdam.

Vroeg-opsporing om de hoek

Doelgroepen: Volwassenen met (hoog) risico op diabetes mellitus type 2, waaronder met name enkele etnische doelgroepen.
Doelen: Vroeg-opsporing en bevorderen gezonde leefstijl.

Strategie: Naar de mensen toe, op locaties en bij evenementen waar de doelgroepen te vinden zijn.

Aanpak:

- open benadering, eigen taal en cultuur;
- laagdrempelige gezondheidscheck;
- directe verwijzing ter plekke naar zorg- en leefstijlaanbod.

Laagdrempelig, concreet, compleet

De keuzes in de aanpak zijn essentieel voor het succes van de interventie. Er is goed nagedacht over de vraag: hoe realiseer je effectief contact? Het contact moet laagdrempelig zijn: dus plaatsvinden op sleutellocaties, met inzet van een voor de doelgroep herkenbaar team. Het contact moet concreet zijn: dus niet alleen verbaal. Er moet beleving en ervaring worden toegevoegd door de inzet van een eenvoudige gezondheidscheck zoals de Diabetes Risicotest, workshops en clinics. En het contact moet compleet zijn!

Dit laatste bleek een belangrijke succesfactor. Compleet wil in dit verband zeggen dat bij elke activiteit de volledige keten aanwezig is, zodat per contact ter plekke kan worden doorgeschakeld naar een consult, naar voorlichting, (leefstijl)advies op maat en het lokaal leefstijlaanbod. Een belangrijk aspect van het 'complete contact' is ook het nabellen om mensen te motiveren een gemaakte afspraak waar te maken. Hoewel men in Rotterdam nu wel kijkt naar een meer optimale vorm van follow-up, omdat nabellen te arbeidsintensief is en niet effectief in geval van taalbarrières.

EEN VAN DE SPEERPUNTEN VAN EXPEDITIE FEIJENOORD IS VROEG-OPSPORING. MAAR HOE GA JE VROEG-OPSPORING ALS GROEPEN MOEILIK BEREIKBAAR ZIJN?

Succes

De interventie was van meet af aan een succes. Inmiddels zijn zo'n 1200 mensen bereikt: 60 procent is vrouw, 40 procent is man. Ruim 70 procent is te zwaar, 39 procent heeft overgewicht, 32 procent

heeft obesitas. En 80 procent van de contacten doorloopt de hele ketencarrousel. Studenten van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen deden onderzoek naar de interventie. Zij concludeerden dat de plannen en de uitvoering een passende en succesvolle aanpak hebben opgeleverd. Als belangrijke succesfactor noemen zij inderdaad de strategie om de doelgroep te benaderen in de eigen context. Daardoor wordt reëel contact gerealiseerd wat de kans op effectief gebruik van het aanbod vergroot. Een andere succesfactor is de getrapte aanpak, inclusief een vorm van follow-up.

NDF Expeditie Duurzame Zorg

NDF Expeditie Duurzame Zorg is een initiatief van de Nederlandse Diabetes Federatie. De Expeditie kent onder andere enkele proeftuinen waar lokale netwerken werk maken van preventie en zorg op maat, geïntegreerd in een gezonde wijkaanpak. Een van die proeftuinen is Expeditie Feijenoord. Het lokale netwerk ontwikkelde een succesvolle interventie Vroeg-opsporing om de hoek. Die interventie wordt binnenkort als best practice gepubliceerd op loketgezondleven.nl.